

Padomes secinājumi (2010. gada 11. maijā) par prasmēm, atbalstot mūžizglītību un ierosmi par jaunām darba vietām paredzētām jaunām iemaņām

(2010/C 135/03)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

ATGĀDINA

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Ieteikumu (2006. gada 18. decembris) par pamatprasmēm mūžizglītībā⁽¹⁾, lai nodrošinātu, ka pamatizglītība un mācības visiem jauniešiem ļautu tiktāl attīstīt pamatprasmes, ka viņi būtu sagatavoti turpmākai mācību un darba dzīvei, un pieaugušajiem dotu iespēju pilnīgot un atjaunināt pamatprasmes visa mūža garumā.
2. Padomes rezolūciju (2007. gada 15. novembris) par jaunām iemaņām jaunām darba vietām⁽²⁾ un Padomes 2009. gada 9. marta secinājumus par jaunām prasmēm jaunām darba vietām – saskaņotu darba tirgus vajadzību un prasmju plānošana⁽³⁾, kuros īpaša uzmanība ir pievērsta tam, lai zinību sabiedrība cilvēkus sagatavotu jaunām darba vietām, un kuros ir atzīts, ka prasmēm, kompetencēm un kvalifikācijai izvirzītās prasības ievērojami augs, turklāt visdažādākās darba jomās un līmeņos, un – ka darba devējiem arvien vairāk būs vajadzīgi darbinieki ar daudzpusīgām pamatprasmēm.
3. Eiropas Parlamenta un Padomes Ieteikumu (2008. gada 23. aprīlis) par Eiropas mūžizglītības kvalifikācijas sistēmas izveidi⁽⁴⁾, kurā ir mudināts atteikties no ierastā uzsvēra uz tādiem “mācību faktiem” kā mācību ilgums vai mācību iestāde, par labu “mācību rezultātiem” – tam, ko mācības izgājis cilvēks zina, saprot un spēj veikt.
4. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2008. gada 22. maijs) par jaunrades un novatorisma veicināšanu ar izglītību un mācībām⁽⁵⁾, kuros ir uzsvērts, cik svarīga jaunrades un novatorisma veicināšanā ir pamatprasmju sistēma, kas likusi izstrādāt *Manifestu par Eiropas jaunradi un novatorismu*, kurš ir iesniegts Eiropas jaunrades un novatorisma gada (2009) vēstniekiem (*Ambassadors for the 2009 European Year of Creativity and Innovation*).
5. Padomes secinājumus (2008. gada 22. maijs) par pieaugušiem domātām mācībām⁽⁶⁾, kuros ir uzsvērts, cik liela nozīme ir pieaugušo izglītībai – būtiskai mūžizglītības sastāvdaļai.
6. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2008. gada 21. novembris) par jauniešu sagatavošanu 21. gadsimtam⁽⁷⁾, kuros uzsvērts, ka saskaņota pieeja pilnīgot prasmes, pamatojoties uz Eiropas pamatprasmju sistēmu mūžizglītībā, prasa nopietnākus centienus uzlabot lasītprasmi un citas pamatprasmes.
7. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2008. gada 21. novembris) par turpmākām Eiropas prioritātēm ciešākai sadarbībai profesionālās izglītības un mācību (*vocational education and training – VET*) jomā⁽⁸⁾, kuros ir uzsvērts, ka profesionālā izglītībā un mācībās īpaši svarīga ir enerģiskāka jaunrade un novatorisms, un lai to panāktu, būtu aktīvi jāveicina mūžizglītības pamatprasmju apguve. Secinājumu mērķis bija uzlabot arī profesionālās izglītības un mācību saiknes ar darba tirgu, īpaši pievēršoties darba vietām un prasmēm.
8. Padomes secinājumus (2009. gada 12. maijs) par to, kā mūžizglītības kontekstā uzlabot izglītības un mācību iestāžu partnerattiecības ar sociāliem partneriem, it īpaši ar darba devējiem⁽⁹⁾ – tajos bija ieteikts visu līmeņu izglītības un mācību iestādēs pietiekamu uzmanību veltīt tam, lai apgūtu profesionālā dzīvē lietderīgas, daudzveidīgas pamatprasmes.
9. Padomes secinājumus (2009. gada 26. novembris) par skolotāju un skolu vadītāju profesionālu attīstību⁽¹⁰⁾, kuros ir atzīts, ka skolotāju profesijai izvirzītās prasības paredz to, ka ir jāizmanto jaunas pieejas un skolotājiem pašiem ir jāuzņemas lielāka atbildība par zināšanu un prasmju atjaunināšanu un pilnīgošanu.
10. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus (2009. gada 26. novembris) par izglītības nozīmes izvēršanu pilnībā funkcionējošā zinību trijstūrī⁽¹¹⁾, kuros izglītības un mācību iestādes ir mudinātas nodrošināt, lai mācību programmās, kā arī visu izglītības līmeņu mācību un eksaminācijas metodēs būtu iekļauta un veicināta jaunrade, novatorisms un uzņēmējdarbības garas.

⁽¹⁾ OV L 394, 30.12.2006., 10. lpp.

⁽²⁾ OV C 290, 4.12.2007., 1. lpp.

⁽³⁾ Dok. 6479/09.

⁽⁴⁾ OV C 111, 6.5.2008., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 141, 7.6.2008., 17. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 140, 6.6.2008., 10. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 319, 13.12.2008., 20. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 18, 24.1.2009., 6. lpp.

⁽⁹⁾ Dok. 9876/09.

⁽¹⁰⁾ OV C 302, 12.12.2009., 6. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 302, 12.12.2009., 3. lpp.

UN ĪPAŠI ATGĀDĪNA

Padomes secinājumus (2009. gada 12. maijs) par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ("ET 2020")⁽¹⁾, kurā ir paredzēti pasākumi tādu uzdevumu risināšanai, kas ir saistīti ar pamatprasmju pilnīgu īstenošanu, kā arī labākai izglītības un mācību atvērtībai un izmantojamībai, cita starpā – nosakot prioritāras darba jomas 2009.–2011. gada darbību ciklā, iespējams, izstrādājot nodarbināmības kritērijus un koriģējot rādītāju saskaņoto sistēmu, īpašu uzmanību pievēršot jaunrades, novatorisma un uzņēmējdarbības jomām.

APZINĀS ŠĀDUS UZDEVUMUS

1. Pašreizējā ekonomikas krīze līdz ar straujām sociālām, tehnoloģijas un demogrāfiskajām pārmaiņām rāda, cik būtiski svarīgi ir nodrošināt to, ka visi cilvēki, it īpaši jaunieši, kvalitatīvā mūžizglītībā un mācībās, kā arī lielākā mobilitātē apgūtu stabilu prasmju kopumu.
2. Apgūt un nerimtīgi attīstīt prasmes ir būtiski svarīgi, lai uzlabotu cilvēku nodarbinātības izredzes un palīdzētu sasniegt nospraustos mērķus, novērstu sociālu atstumtību un panāktu aktīvu pilsonisku līdzdalību, apliecinot cilvēku spējas patstāvīgi darboties sarežģītā, mainīgā un neparedzamā pasaulē. Kā ir norādīts ieteikumos saistībā ar pamatprasmēm, prasmīgi cilvēki prot apvienot zināšanas, prasmes un attieksmes, un jaunās situācijās piemērot, un izmantot iepriekš apgūtas mācības (neatkarīgi no tā, vai tās būtu apgūtas oficiāli, neoficiāli vai pašmācībā).
3. Padomes un Komisijas 2010. gada kopīgajā progresa ziņojumā par darba programmas "Izglītība un mācības 2010" īstenošanu ir atzīts, ka:

— daudzas valstis reformē mācību programmas, it īpašu skolu programmas, tieši balstoties uz pamatprasmju sistēmu, bet, lai katram iedzīvotājam nodrošinātu kvalitatīvas mūžizglītības iespējas, ir jāpanāk, lai būtu izstrādātas un plašāk īstenotas novatoriskas pieejas mācību pasniegšanā un apgūvē,

— ir īpaši jāstiprina prasmes, kas vajadzīgas, lai varētu turpināt izglītību un iekļauties darba tirgū – šīs jomas bieži vien savā starpā ir cieši saistītas. Tas nozīmē, ka pamatprasmju apguves pieeja ir jāvērs plašumā arī ārpus skolām – pieaugušo izglītībā un ar Kopenhāgenas procesu saistītā profesionālā izglītībā un mācībās (*vocational education and training – VET*), un ir jānodrošina, lai augstākā izglītībā gūtie rezultāti labāk atbilstu darba

tirgus vajadzībām. Tas nozīmē, ka ir jāuzlabo arī paņēmieni, kā vērtēt un reģistrēt daudzpusīgas pamatprasmes, kuras ietver prasmi mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, iniciatīvu un uzņēmību, kā arī kultūras izpratni un spēju izteikties⁽²⁾ – kas ir svarīgas, lai nodrošinātu dalību darba tirgū un turpmākā izglītībā,

— ir jāizstrādā "kopīga valoda", kas sasaistītu izglītību un mācības ar darba tirgu, lai iedzīvotāji un darba devēji labāk saprastu, kā kompetences un mācību rezultāti atbilst darba pienākumiem un profesijām. Tas palīdzētu veicināt iedzīvotāju profesionālo un ģeogrāfisko mobilitāti,

— lai iedzīvotāji uzlabotu prasmes un tādējādi būtu labāk sagatavoti nākotnei, izglītības un mācību sistēmām ir arī jāklūst atvērtākām un labāk jāatbilst citu jomu vajadzībām.

UZSVER, KA

— minētie uzdevumi prasa rīcību gan Eiropas, gan valstu mērogā, jo pieder pie prioritārām darba jomās, kas ir konkrēti paredzētas pirmajā ET 2020 darba ciklā no 2009. līdz 2011. gadam. Pamatprasmju pieeja skolās ir jāīsteno pilnībā, it īpaši, lai tādiem, ko apdraud nesekmība un sociāla atstumtība, palīdzētu apgūt pamatprasmes un sasniegt kvalitatīvus mācību rezultātus. Mācīšanas un vērtēšanas metodēm ir jāattīstās, un ir jāatbalsta sākotnēja un nepārtraukta, profesionāla visu skolotāju, pedagogu un skolu vadītāju izaugsme, ievērojot prasmēs balstītu pieeju.

— Tagad tomēr arī ir jānoskaidro un jāapsver iespēja attīstīt dažādu jau esošu Eiropas mēroga ierosmju savstarpējās saiknes, kuras paredz stiprināt iedzīvotāju prasmes, un vairāk pievērsties mācību rezultātiem, kā arī nodrošināt konsekventu pieeju šajā jomā. Tam būtu jābalstās panākumos, kas ir gūti, īstenojot gan ieteikumus saistībā ar pamatprasmēm, gan Eiropas kvalifikāciju sistēmu (*European Qualifications Framework – EQF*), un tam būtu jāsaistās ar prasmju apguvi un mācību rezultātiem visās svarīgākās jomās un visos līmeņos. Būtu jācenšas arī turpmāk regulāri uzlabot un stiprināt prasmju apguvi izglītībā un mācībās, kā arī darbā.

TĀDĒĻ UZSVER, KA DARBĪBAS ŠĀDĀS JOMĀS IR ĪPAŠI SVARĪGAS

— Ir jātiecas pierādīt pamatprasmju nozīmi visu līmeņu izglītībā un mācībās, kā arī visās mūža stacijās un situācijās. Papildus sniegtajam atbalstam, lai īstenotu pamatprasmes 2006. gada ieteikumā apzinātajās jomās, uzmanība būtu jāpievērš arī tam, kā ieteikumu vislabāk izmantot, lai pēc obligātās izglītības apguves veicinātu mūžizglītību.

⁽¹⁾ OV C 119, 28.5.2009., 2. lpp.

⁽²⁾ OV L 394, 30.12.2006., 10. lpp. un OV C 119, 28.5.2009., 4. lpp.

- Daudz vairāk būtu jādarā, profesionālās izglītības un mācību jomā un pieaugušo izglītībā atbalstot visa pamatprasmju klāsta apguvi, atjaunināšanu un pilnīgošanu.
 - Lai mācību procesā iesaistītie apgūtu darba tirgū vajadzīgās prasmes, kā arī prasmes mācību un pētniecības darba turpināšanai, par augstākās izglītības prioritāti būtu jānosaka arī atjaunināt, apgūt un pilnīgot pamatprasmes. Ir īpaši svarīgi, lai augstākās izglītības iestādes vajadzības gadījumā sniegtu studējošiem iespējas pilnveidot spējas sazināties svešvalodās, kā arī apgūt stabilu vispusīgu pamatprasmju kopumu, jo tas ir būtiski, lai cilvēki apgūtu jaunas prasmes, pielāgotos mainīgai darba videi un aktīvi iesaistītos valsts dzīvē.
 - Mācību programmu izstrāde, pasniegšana, vērtējums un mācību vide būtu pastāvīgi jābalsta uz mācību rezultātiem, proti, uz zināšanām, prasmēm un iemaņām, kas būtu jāapgūst izglītības procesā iesaistītajiem. Būtu īpaši jāuzsver tādas daudzpusīgas pamatiemaņas, kuru apguve prasa izmantot novatoriskas, ar dažādām disciplinām saistītas metodes. Lai īstenotu pāreju uz tādu pieeju, kā pamatā ir prasmes, vajadzētu nodrošināt arī, lai skolotāji, pedagogi un skolu vadītāji būtu apmācīti uzņemties jaunos pienākumus, ko paredz tāda pieeja. Šo procesu varētu sekmēt, pilnveidojot partnerattiecības starp izglītības un mācību iestādēm un plašāko pasauli, jo īpaši darba pasauli.
 - Būtu arī vairāk jādarā, lai pareizi izvērtētu, reģistrētu un apliecinātu iemaņas, ko iedzīvotāji nodarbinātības un turpmākas izglītības vajadzībām, kā arī, lai aktīvi iesaistītos sabiedrībā, ir mūža gaitā apguvuši formālas, neformālas un ikdienējas izglītības vidē. Izglītības un apmācības sistēmas ar elastīgiem izglītības iegūšanas veidiem var uzlabot iedzīvotāju nodarbinātības iespējas, kā arī palīdzēt apzināt viņu augošās prasmes un vajadzības pēc turpmākas izglītības. Prasmju apzināšanai un reģistrācijai domātos instrumentus varētu padarīt efektīvākus, ja visas izglītībā, mācībās un darba tirgū ieinteresētās puses pieņemtu standartizētu terminoloģiju un klasifikācijas principus.
 - zināšanas un konsekvento atbalstu, daudzpusīgas pamatprasmes būtu vairāk jāņem vērā mācību programmās, vērtējumos un kvalifikācijās; veicināt jaunradi un novatorismu, izstrādājot īpašas pasniegšanas un mācīšanās metodes; kā arī attīstīt izglītības un mācību nodrošinātāju, uzņēmēju un pilsoniskās sabiedrības partnerattiecības.
 - Atbalstīt visu skolotāju, pedagogu un skolu vadītāju sākotnējo un turpmāko profesionālo attīstību gan vispārējā izglītībā, gan profesionālā izglītībā un mācībās, tostarp viņus sagatavojot būt gataviem uzņemties jaunus pienākumus, ko paredz prasmēs balstīta pieeja.
 - Sākt darbus, lai apzinātu, kā konsekventi pilnīgot un pielāgot pamatprasmes, risinot problēmas, ar ko cilvēki sastopas mācību un darba mūžā, *inter alia*, izskatot un izstrādājot pamatprasmju izvērtējumu dažādu līmeņu izglītībā un mācībās. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, vai būtu jāveido tādu atsauces lielumu saiknes ar pamatprasmju sistēmu, kas būtu balstīta mācību rezultātos, dalībvalstīm īstenojot Eiropas kvalifikāciju sistēmu.
 - Strādāt kopā ar sociāliem partneriem, valstu nodarbinātības dienestiem un citām ieinteresētām pusēm, attīstot vienotu valodu vai standartizētu terminoloģiju, kas iekļautu Eiropas iemaņas, prasmes un profesijas (*European skills, competences and occupations – ESCO*). Ar šādu vienotu valodu vajadzētu tiekties labāk formulēt mācībās iegūtas prasmes, kā arī arodu un darba tirgus vajadzības, tādējādi metot tiltu no izglītības un mācību pasaules uz darba pasauli. Tā varētu gan sekmēt Eiropas kvalifikāciju sistēmas īstenošanu, gan arī to izmantot, atvieglinot sniegtās izglītības un mācību, kā arī individuālu mācību rezultātu un pieredzes, un ar to saistīto darba atrašanas iespēju raksturošanu, dalīšanu kategorijās un klasificēšanu. Galvenokārt tā palīdzētu iedzīvotājiem, valstu nodarbinātības dienestiem, profesionālās orientācijas konsultantiem un darba devējiem saskatīt, kā mācību rezultāti valsts kvalifikāciju sistēmā ir saistīti ar darba pienākumiem un amatiem, kā arī izmantot kopīgu valodu, lai vajadzīgās prasmes labāk pielāgotu darba tirgum.
- AICINA DALĪBVALSTIS UN KOMISIJU
- Atbalstīt valstu paraugprakses un ierosmju apmaiņu iepriekš minētajās jomās. Saskaņā ar *ET 2020* pirmajam darba ciklam – no 2009. līdz 2011. gadam – plānotām darba jomām, un lai pēc iespējas labāk izmantotu *Cedefop* sniegtās
 - Sadarbojoties ar visām ieinteresētajām personām, turpināt pilnveidot un veicināt neformālas un ikdienējas izglītības atzīšanu, lai iedzīvotāji spētu turpināt izglītību un iekļauties darba tirgū.

- Pilnveidot *Europass* sistēmu saskanīgi ar Eiropas kvalifikāciju sistēmas ieviešanu un, lai efektīvāk reģistrētu un izgaismotu dažādās mācību vidēs iedzīvotāju mūža gaitā apgūtās zināšanas, iemaņas un prasmes, tostarp, apsverot iespēju izstrādāt “personas prasmju pasi”, balstoties uz jau esošās *Europass* elementiem.
- Arī turpmāk strādāt, lai apzinātu jaunas, darbā un mācībās vajadzīgas zināšanas, prasmes un iemaņas, reizē ņemot vērā to, cik svarīgas ir profesionālās orientācijas sistēmas, lai iedzīvotājiem palīdzētu atrast un radīt jaunas un labākas

darba vietas, un izvērtētu un analizētu iespējamu prasmju neatbilstību.

AICINA KOMISIJU

Līdz 2011. gada beigām ziņot Padomei par to, kā šajos secinājumos izklāstītos uzdevumus varētu turpmāk īstenot, un strādāt kopīgi ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai tos īstenotu, ievērojot Padomes secinājumos (2009. gada 12. maijs) par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā dotās prioritātes, kā arī saistībā ar Eiropas stratēģiju laikposmam līdz 2020. gadam.